

Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos
literatūriniam konkursui

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos
2^d klasės mokinės Dovilės Juškevičiūtės

ESĖ IR PASAKOS

Mokyt. R. Grubinskienė

Pasvalys
2003

TIKRI VEIDAI

„ Blogi vaikai ... Nekultūringas jaunimas ... Akiplėšos ... Chuliganai ...” – byra iš stotyje sėdinčių bobučių lūpų kritikos pilni žodžiai. Pikta. Nepulsiu, nesiaiškinsiu, nesiteisinsiu. Užsikimšiu ausis arba paeisiu tolyn, paprasčiausiai nesiklausysiu. Ramybė. Trumpam pasislėpiau.

Kasdieninė kelionė namo. Dar pusvalandis, ir jau valgysiu su meile mamos gamintą valgį. Stoviu, laukiu. Mintyse skamba užgniaužti žodžiai:

- Greičiau! Greičiau!

Girdžiu:

- Šiuolaikiniai mokiniai į nieką nežiūri, negerbia vyresnių, grūdasi, stumdosi...

- Mūsų laikais visai kitaip būdavo, - ripuoja kita.

Pajutusi kaltę nešu žodžių našta ir stengiuosi atpirkti kitų nuodėmes. Praleidžiu visas močiutes, net svirduliuojantį barzdočių ir lipu... lipu paskutinė, kad nepapildyčiau blogiečių gretų. Ogi kas nutinka? Aš per savo gerus norus pati netelpu. Glaudžiuosi, spaudžiuosi į mažytį tarpelį. Pavyksta. Durys užsidaro ir, „prilipusi” prie autobuso sienos, viena koja stoviu ant siauručio laiptelio.

- Kaip nors ištersiu, - guodžiuosi.

Tačiau staiga durys atsidaro ir aš vos neiškrentu laukan. Žvilgteliu į vairuotojo veidrodėlį ir matau su ryšuliais atskubančią merginą. Muistausi, tačiau daugiau vietos neatsiranda. Palipu vienu laipteliu aukštyn, nors ant jo jau įsitaisę keli vaikeliukai.

- Paeikite toliau, į autobuso galą! – raginu sustojusius ir iš vietos nepajudančius piliečius. Niekas mano žodžių nepaiso, o viena močiutė, įsikibusi abiem rankom į turėklus, stovi autobuso vidury ir tiesiog ignoruoja visus prašymus. Pasipiktinau. Šitiek teko išgirsti apie nerūpestingą jaunimą, tačiau šįkart aš nusivyliau ne juo!

Aiškiai matau, kad sena močiutė iš savanaudiškų paskatų neklauso jokių prašymų ir apsimeta nieko negirdinti. Gal ji išsižeidė, kad jai reikia stovėti? Ne, aš matau šalia jos kelias laisvas vietas, bet ji stovi it stabas ir nesileidžia į kalbas.

Pagaliau, nors niekas nepasitraukė, mes, mokiniai, susispaudėme kaip silkės skardinėje ir paėmėme dar vieną keleivę. Pasirodo, nesame jau tokie blogi, kaip gali pasirodyti pasiklausius stotyje sklindančių kalbų.

Neilgai teko kankintis sausakimšoje transporto priemonėje. Svyruodamas autobusas pasiekė stotelę ir mano kelionė baigėsi. Kaip gera įkvėpti gryno oro! Laisvė ir prieš akis ilgas kelias namo...

Atvirkštukė

Aukštame ir storame ažuole yra didelė drėvė. Toje drėvėje gyvena pelėda. Kaip jau žinome, pelėdos dieną miega, o naktį ieško maisto, skraido ar šiaip kur strakalioja. Bet ši pelėda nėra tokia kaip visos. Ji viską daro atvirkščiai, todėl visi miško paukščiai vadino ją *Atvirkštukė*. Kas rytą ji atsikeldavo anksčiau už visus, apsišvarindavo savo buveinę ir išskrisdavo ieškoti naujų pažinčių. Atvirkštukė buvo smalsi ir didelė tauškalė, todėl naktį jai nebūdavo įdomu bendrauti vien tik su pelėdom, jos atrodė labai nuobodžios, o daugelis kitų paukščių seniai šiltai snausdavo savo lizduose. Ji nebuvo įkyri, bet daugelis jos vengdavo, nes ji nieko neveikdavo ir, jei jau pradėdavo tarškėti, tai nebesustodavo, o daugelis kitų skrajūnų kažką veikdavo: tai lizdą sukdamo, tai vaikus maitindavo ir neturėdavo laiko tauškalams. Geriausiai bendrą kalbą pelėda rasdavo su gegute. O jai kas, vaikų perėti nereikia, tai kukuok, kiek nori. Tačiau Atvirkštukei neužtekdavo vienos pašnekovės. Be to, gegutė nieko naujo nepasakydavo. Vieną kartą šneka: "Kiaušinius strazdo lizde padėjau", kita Šarkos lizde vaikai perisi, žodžiu, nieko įdomaus.

Nusprendė pelėda išskristi į "platesnius vandenis". Skrido per mišką, kol išlindo į jo pakraštį ir pamatė namą, klėtį ir aptvarą, kuriame vaikštinėjo kažkokie paukščiai. Priskrido pelėda arčiau, pritūpė ant aptvaro krašto ir užkalbino nepažįstamuosius.

- Labas, aš pelėda Atvirkštukė, gyvenu miške, aukštame ir storame ažuole. Esu ne tokia kaip visos pelėdos. Mėgstu bendrauti, keliauti ir taip toliau, - išpylė kaip žirnius savo prisistatymą Atvirkštukė.

- O mes, vištos, turim vadą, dedam kiaušinius, lesam grūdus, kapstomės po skiedrynus, - lygiai taip pat atsakė raibosios.

Ir kaip tik tuo metu, išgirdęs triukšmą, nuo laktos nulipo gaidys.

- O kas čia toks gražuolis?! – sušuko pelėda.

- Tai mūsų vadas, gaidys, - įtartinai žvilgtelėjusios į pelėdą sukudakavo vištos.

Atvirkštukė, vargšėlė, pamačiusi, kad tas gražuolis eina jos link, susvyravo ir vos nenusirito nuo tvoros.

- Hm, kas...

- Ar galiu gyventi pas jus? Kiaušinius šildysiu, pasakų prikursiu, pripasakosiu, po skiedryną kapstysiuos, - pertraukė gaidį pelėdžiukė.

- Mat gaidys galvą apsuko, - sukudakavo višta.

- Nieko, nieko, te pasilieka, pamatys, kad čia ne miškas ir ne poilsivietė, - pritarė kita.

Neilgai Atvirkštukei teko laukti sutikimo. Visi ją priėmė ir nieko nelaukdami nuvarė kiaušinių dėti. Deja, pelėda ^{nors ir} stengėsi kiaušinių pridėti, bet nė vienas kiaušinis gūžtūn neriedėjo. Atėjo gaidys pažiūrėti, kaip sekasi naujokei, ir nerado nė vieno kiaušinio. Supyko ir liepė Atvirkštukei eiti grūdų, kirmėlyčių skiedryne prieškoti ir jam atnešti. Nudžiugo pelėda, kad gaidžiui patarnauti galės, ir pradėjo kojomis ir sparnais skiedras kasti. Kasė, vargo pelėdžiukė, o rezultatų nebuvo. Nuėjo pas gaidį ir pasisakė, kad nė vienos kirmelytės nerado.

- Tu, tu...- prarado amą gaidys, - imk pavyzdį iš vištų. Jos viską randa. Negali nė paprasčiausio darbo atlikti! Duosiu paskutinę progą: eik į aptvarą, sunešk iš šiaudų naują gūžtą kiaušiniams dėti.

Išėjo pelėdžiukė į aptvarą ir atsiminė, kad ji lizdo niekada nėra sukusi. Nusiminė Atvirkštukė ir suprato, kad nepritaps prie šio būrio, nes nemoka nieko, ką vištos daro kiekvieną dieną. Nei jai gūžtą sukti, nei kiaušinius dėti. Apsisuko, numojo sparnu į duotus darbus ir jų užsakovą. Net nežvilgtelėjusi atgal išskrido į savo mieluosius namelius, kur niekas jai neįsakinės, ji bus pati sau karalienė.

IR VĖL TAS RUDUO

Ruduo, tas šaltas šlapias metų laikas jau apgaubė mūsų kraštą. Jis atėjo taip staiga, kad nespėjau suvokti, kodėl taip žaibiškai praėjo vasara. Galbūt tas ruduo privertė ją išbėgti? Į šį klausimą negaliu atsakyti, nors atsakymas nieko nepakeistų. Reikia džiaugtis tuo geltonsnapiu, nes tai dalis besibaigiančių metų, bet aš negaliu to daryti.

Daugelis sako, kad ruduo – gražus metų laikas, kai galima atsipūsti po sunkių vasaros darbų, pasiruošti žiemai, tačiau man jis visiškai nepatinka. Kaskart vos tik iškišu nosį į lauką, jis erzina šalčiu ir lietingais orais. Štai einu į mokyklą ir pašiurpstu nuo kiaurai veriančių oro gūsių, šlapio ir šalto oro. Nors ko man čia skūstis, juk gamta daug labiau nukenčia, patekusi į vėjajaikio pinkles.

Aukštai, medžių viršūnėse, blaškosi vėjas, laužo silpnesnes šakeles, krečia įvairiaspalvius lapus: mažus, didelius, raudonus, geltonus. Jis į nieką neatsižvelgia, nei į dydį, nei į spalvą. Laikosi įsikibę keli lapiūkščiai ir laukia, kada juos įsuks didelis sukūrys, o lemtis privers leistis ant žemės. Likusieji vėl nerimauja, dreba, stengiasi išvengti to lemtingo krestelėjimo, bet tai ne visiems pavyksta.

Lietus-taip pat rudens bičiulis. Jis negailėdamas nuogų medžių, paukštelių rytais apšlaksto lediniu vandeniui. Šiandien nevidonas tik paryčiui pasidarbavo, užleisdamas vietą purvams ir baloms, kurios jau pradėjo bjaurėti žemės veidą. Neberasi sausos vietelės nei po liepom, kurios vasarą apsaugodavo nuo kaitrios saulės. Jos pačios vargšelės pašventintos rudens lietaus.

Prieglobstį gali rasti tik jaukiame, šiltame būste, nors iš išorės jis anaipol neatrodo toks viliojantis: lapais aplipęs stogas, sudrėkusios sienos ir lašeliais nusėti langų stiklai taip pat neatrodo itin išvaizdžiai.

Šaltis ši rudenį- pats didžiausias mano priešas. Jis taip sulėtina, tiesiog sustingdo visą miestą, kaimus, kuriuose gyvenimas virė it skruzdėlyne. Pasvalys-ne išimtis. Gal kaltas dangus?

Ne, jis šiandien atrodo gana giedras ir lietaus debesų nesimato. Jie lyg prapuolė, išsisklaidė. O gal tai "bobų vasaros" pradžia? Kaip norėčiau sulaukti šiltesnės dieneles, bet, manau, nepavyks.

Aš pati savimi stebiuosi, išvardinau visas blogiausias rudens savybes ir nė žodeliu neužsiminiau apie jo grožį. Aš kasryt einu į mokyklą ir matau geltonus klevus, beržus, kitus medžius, lapais nuklotą žemę, bet nesuvokiu to kaip grožio. Galbūt esu per daug susižavėjusi vasaros teikiamais malonumais ir tinkamai neįvertinu rudens. Kartais vos tik atkeliauja peštukas – rudenėlis, o aš jau svajoju apie saulėtąjį ir gairių pavasarį. Esu gana kritiška ir neįžvelgiu šio metų laiko privalumų, galbūt todėl jo ir nemėgstu...

SIELOS MUZIKA

Liūdna, graudulinga melodija sklando visose daugiaaukščio laiptinėse. Ji blaškosi tarp keturių sienų, trankosi į metalinius, žalsvai dažytus turėklus ir negali išsprukti į laisvę. Ji mano sielos kalinė. Aš jos neišleisiu iš auksinio narvelio, nes dar ne laikas pamatyti visų gyvenimo surengtų netikėtumų. Melodijos kūrėja, paukštukė, dar visai mažytė, o jos balsas toks švelnus ir meilus širdžiai, kad net gaila atidaryti vartelius ir paleisti ją į nežinomybę. Ji neturi čiulbėti kitiems! Ji mano! Mano sielos atgaiva, guodėja, nuraminanti įsisiautėjusius jausmus, kurie kartais taip graužia, taip graužia, net baugu pasidaro, kad mažoje sielos dėžutėje neatsirastų skylės. O kas tada nutiktų, jei... Negaliu taip galvoti, savo mintimis pati save žudau ir skatinu prasiverti tą juodąją skylę, kurios menkiausią plyšelį užlipdau meilės skiautėmis.

Dabar turiu tik vieną mažytį sielos balseį, bet tikiuosi... Tikiuosi, kad mano paukštukė kada nors pavirs į margą, didžiulę paukštę, pasiryžusią apginti savo vaiką – mane. Ji taps mano, menkos neregės, šviesa iki pat gyvenimo pabaigos ir visada giedos džiaugsmingiausią melodiją. Bet ką aš šneku, juk tai tik nematomos vizijos, sapnai, svajonės. Nežinia, ar jos išsipildys, tačiau aš tikiuosi, laikiu...

Kaip užauginti tą giesmininkę? Kuo lesinti, kad jos sparnai žaižaruotų saulės nutviekstame danguje ir pajėgtų pakilti aukščiau už šios žemės gyvių plunksnas, giedotų sodriu, nežemiško grožio balsu ir nustelbtų žvirblelių čirškimą? Taip, kažkada buvau girdėjusi apie gėrio, meilės sėklas, kurios auga tik artimų žmonių širdyse, bet ar jos tiks mano mažylei? Aš už ją atsakau ir gerai pamąsčiusi dabar nusprendžiau, kad tikrai nieko geresnio už šiuos mažus stebuklus nesurasiu. Meilės daigai išmokys paukštukę, kartu ir mane, besąlygiškai mylėti ir aš su savo sielos drauge jau iškėlusios galvas galėsime žingsniuoti žeme. Taip, savanaudiškai matau ir trokštu tobulumo, kad net pati stebiuosi, bet nieko negaliu padaryti, nors žinau, kad savanaudiškumas – tai kaip priešnuodis suvalgytai gėrio sėklai.

Vėl į savo sukurį įtraukia pesimistiškos mintys ir nuodija mano sielą. Trūkt, trūkt! pasigirsta neaiškūs garsai ir kūną sustingdo baimė. Neįmanoma giesmininkė paspringo mano žodžiais, neįmanoma ji tokia gležnutė, kad jos auksinę gyvenimo giją netikėtai mane žodžių junginiai? Ne! Klausykite, ji... Ji vėl kaip solfedžio pamokoje dainuoja pirmuosius garsus, tik tyliau ir liūdniau, nes niekad gyvenimo smūgių nepatyrusi paukštė privalo dainuoti iš naujo...